

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

II квартал 2023 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в II кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області у II кварталі 2023 року свідчать, що незважаючи на відновлення енергосистеми, поступового поживлення внутрішнього попиту та зміцнення курсу гривні респонденти продовжують очікувати **скорочення виробництва товарів і послуг в Україні та негативно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств** у наступні 12 місяців. Інфляційні та девальваційні очікування послабилися, але залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **скорочення виробництва товарів та послуг в Україні:** баланс відповідей – «мінус» 41.7% (найнижчі очікування серед усіх регіонів) (як у попередньому кварталі) (графік 1). У цілому по Україні – 17.0%;
- **зростання цін на товари та послуги нижчими темпами:** 83.3% респондентів очікують інфляцію понад 15.0% (у попередньому кварталі – 91.7%), у цілому по Україні – 53.4%. **Головними чинниками інфляції** респонденти продовжують називати воєнні дії (таку відповідь надали всі опитані), витрати на виробництво та податкові зміни (вплив чинника значно посилюється порівняно з попереднім опитуванням) (графік 2);
- **девальвацію національної валюти нижчими темпами:** знецінення гривні відносно долара США очікують 75.0% респондентів (у попередньому кварталі – 90.9%), у цілому по Україні – 72.2%;
- **погіршення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – «мінус» 25.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 16.7%) (таблиця), у цілому по Україні – 9.6%;
- **зменшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції вищими темпами:** баланс відповідей – «мінус» 41.7% (у I кварталі 2023 року – «мінус» 25.0%), водночас на зовнішньому ринку очікується уповільнення зменшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції: баланс відповідей – «мінус» 20.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 40.0%) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – 14.5% та 10.9% відповідно;
- **уповільнення зменшення інвестиційних видатків як на виконання будівельних робіт, так і на машини, обладнання та інвентар:** баланс відповідей – «мінус» 33.3% та «мінус» 27.3% відповідно (у попередньому кварталі – «мінус» 62.5% та «мінус» 36.4% відповідно) (таблиця). У цілому по Україні – «мінус» 2.3% та 4.5% відповідно;
- **скорочення кількості працівників** на своїх підприємствах: баланс відповідей – «мінус» 25.0% (одні з найвищих очікувань щодо скорочення працівників серед регіонів) (у I кварталі 2023 року – «мінус» 16.7%) (графік 4). У цілому по Україні – «мінус» 3.8%;
- **стрімке зростання цін на товари/послуги, що купують підприємства:** баланс відповідей – 91.7% (у попередньому кварталі – 100.0%). Також очікується уповільнення зростання **цін на товари та послуги, які продають підприємства:** баланс відповідей – 41.7% (у попередньому кварталі – 54.5%) (графік 6). Очікується, що на зміну рівня цін на товари/послуги власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину та матеріали, курс гривні до іноземних валют та ціни на енергоносії (графік 7);
- **зростання витрат на одиницю продукції вищими темпами, а також зростання витрат на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 50.0% та 8.3% відповідно (у попередньому кварталі – 36.4% та 8.3% відповідно) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки (відмітили всі опитані), недостатній попит, надмірний податковий тиск і занадто високі ціни на енергоносії (графік 5).

Як і в попередніх кварталах, респонденти, які планують брати банківські кредити (25.0%), надають перевагу виключно кредитам у національній валюті (графік 8). Занадто високі ставки за кредитами, наявність інших джерел фінансування та невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання – головні стримуючі чинники залучення кредитних ресурсів (графік 9).

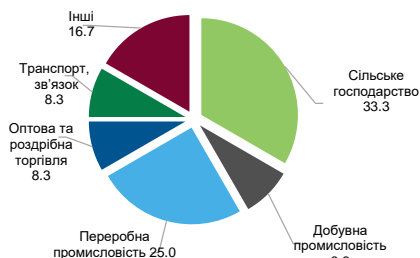
91.7% респондентів області зазначили, що **не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках** (у цілому по Україні – 94.9%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

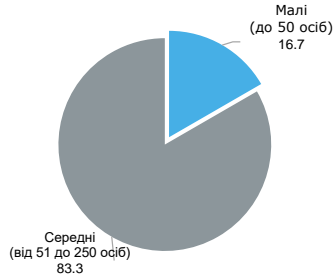
- **поточний фінансово-економічний стан підприємств** оцінюється як **поганий:** баланс відповідей – «мінус» 25.0% (у I кварталі 2023 року – «мінус» 41.7%). У цілому по Україні баланс відповідей – «мінус» 11.1%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва** залишається **нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 22.2% (у попередньому кварталі – «мінус» 33.3%);
- **підприємства області спроможні задовольнити неочікуване зростання попиту за рахунок власних виробничих ресурсів:** баланс відповідей – 16.7% (у попередньому кварталі – 25.0%).

Паспорт вибірки^{1,2}

Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

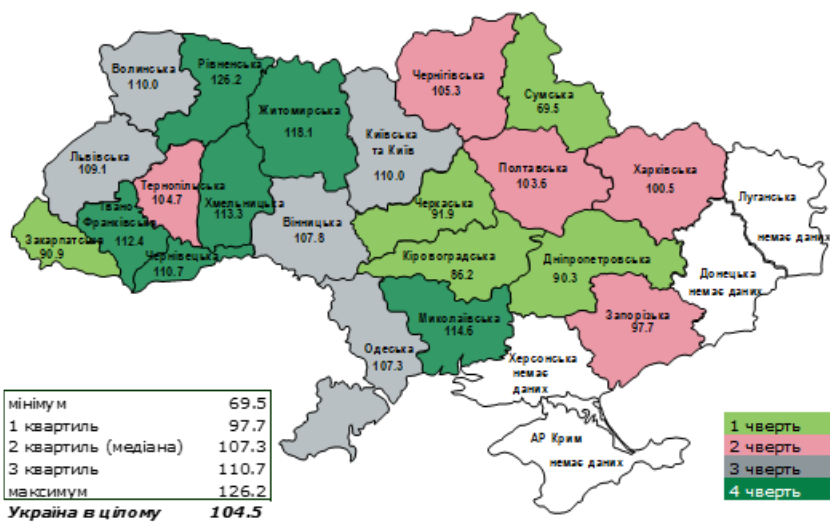

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 04–30 травня 2023 року;
- опитано всього 12 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*кuartиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

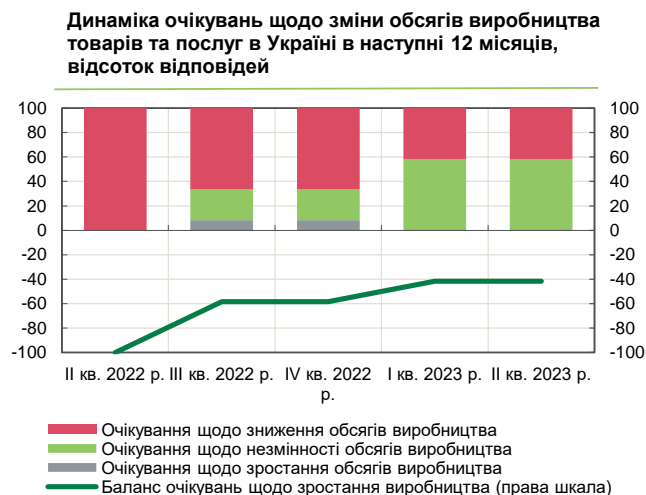
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	II кв. 2022 р.	III кв. 2022 р.	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.	II кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	-20.0	-8.3	-25.0	-16.7	-25.0
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	-60.0	-41.7	-33.3	-25.0	-41.7
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-62.5	-44.4	-66.7	-62.5	-33.3
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-50.0	-63.6	-50.0	-36.4	-27.3
кількості працівників	-50.0	-33.3	-33.3	-16.7	-25.0

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

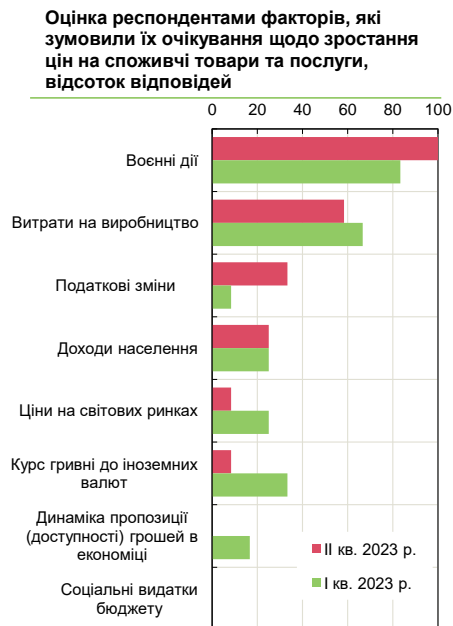
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

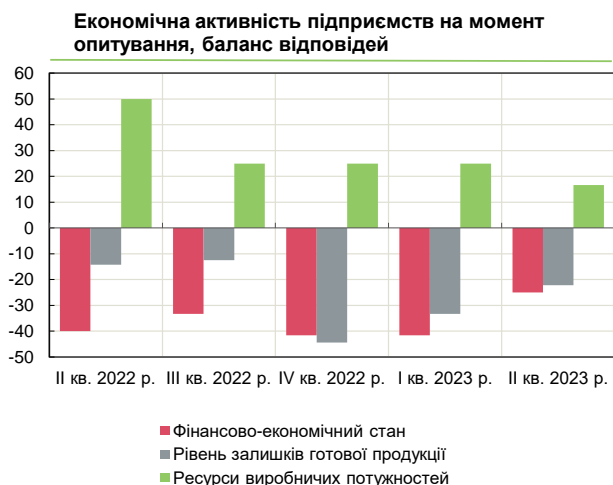
Графік 1

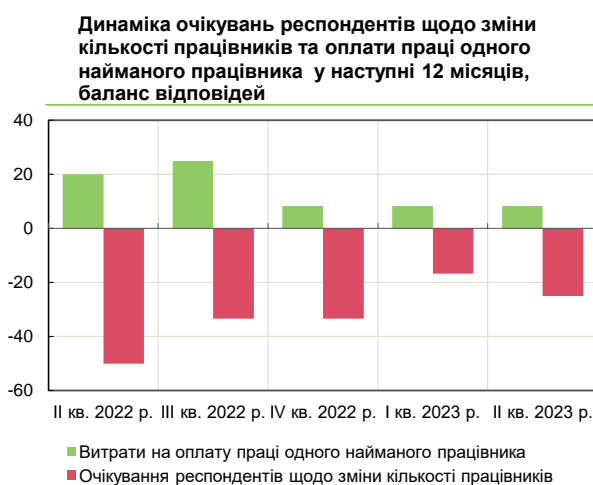
Графік 2

Графік 3

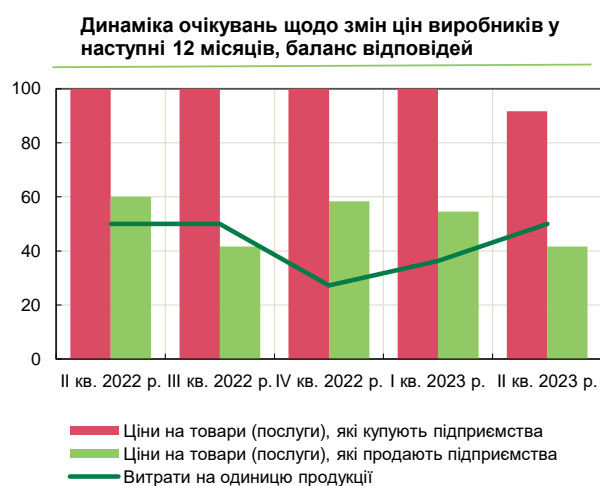
Графік 4

Графік 5

Графік 6

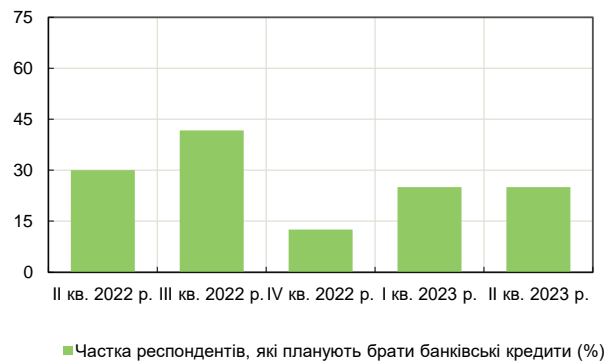
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

Графік 8

Плани респондентів щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

